

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA**

**Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Кафедра філології / Filológia Tanszék

“ЗАТВЕРДЖУЮ / JÓVÁHAGYOM”

Завідувач кафедри
Tanszékvezető

Берегсасі Аніко Ференцівна

16. серпня 2024р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
TANTÁRGYI PROGRAM**

Актуальні проблеми сучасної лінгвістики
(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)

Ступінь вищої освіти / Felsőoktatás szintje: Магістр

Галузь знань / képzési ág: 03 «Гуманітарні науки»

Освітня програма / képzési program: 035 «Філологія»

Кваліфікація: Магістр філології (українська мова та література)

Розробники програми / A program kidolgozói:

Барань Єлизавета Балажівна, доктор філософії, доцент

Затверджено на засіданні кафедри філології: Протокол №105 від 14 серпня 2024 року

Jóváhagyva a Filológia Tanszék tanszéki értekezletén: 2024. augusztus 14-én, jegyzőkönyv száma: №105

Опис навчальної дисципліни / A tantárgy leírása

Найменування показників / A jellemzők megnevezése	Характеристика навчальної дисципліни / A tantárgy jellemzői	
	денна форма навчання / nappali tagozat	заочна форма навчання / levelező tagozat
Кількість кредитів / Kreditszám 3	Обов'язкова Kötelező	
Загальна кількість годин / Összóraszám 90	Курс / Évfolyam:	
	II	
	Семестр / Félév	
	I	
	Лекції / Előadások	
Тижневих годин для денної форми навчання / Heti óraszám nappali tagozaton: 6 аудиторних / kontakt 2 самостійної роботи / önálló munka 4	16 год./óra	4 год./óra
	Практичні, семінарські / Gyakorlati, szeminárium	
	12 год./óra	год./óra
	Лабораторні / Laboratórium	
	год./óra	год./óra
	Самостійна робота / Önálló munka	
	62 год./óra	86 год./óra
	Вид контролю / Ellenőrzés formája: екзамен	

Мета, завдання, компетентності та очікувані програмні результати навчання навчальної дисципліни / A tantárgy célja és feladata

Предметом є головні напрями сучасного мовознавства з огляду на сучасний парадигмальний простір гуманітарного знання.

Мета – розширення, поглиблення й узагальнення теоретичної лінгвістичної підготовки здобувачів, ознайомлення з основними напрямами, ідеями і проблемами сучасної української та світової лінгвістики, характеристика відповідних методів.

Завдання дисципліни – ознайомити здобувачів із основними напрямами, ідеями і проблемами мовознавства; представити головні напрями світової лінгвістики, розглянути методи і структуру; поглибити й систематизувати основні мовознавчі знання.

Компетентності

Інтегральна компетентність:

(ІК) - Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- (ЗК-1) - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- (ЗК-2) - Здатність бути критичним і самокритичним.
- (ЗК-3) - Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- (ЗК-4) - Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- (ЗК-6) - Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- (ЗК-11) - Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- (ЗК-12) - Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

- (ФК-1) - Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.
- (ФК-3) - Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
- (ФК-4) - Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
- (ФК-6) - Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
- (ФК-7) - Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
- (ФК-9) - Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі філології.

Програмні результати навчальної дисципліни

- (ПРН-1) - Оцінювати власну навчальну та науково- професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
- (ПРН-2) - Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
- (ПРН-7) - Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці.
- (ПРН-9) - Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.
- (ПРН-13) - Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань і власну точку зору на них як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
- (ПРН-18) - Презентувати результати свого дослідження науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.

Програма та структура навчальної дисципліни / A tantárgy programja és felépítése

Назви змістових модулів і тем A tartalmi modulok címe és témája	Кількість годин / Óraszám											
	денна форма / nappali						заочна форма / levelező					
	Усього	у тому числі/ebből					Усього összesen	у тому числі/ebből				
		л/ea	п/gy	лаб/lab	інд/egy	с.р./ö.m.		л/ea	п/gy	лаб/lab	інд/egy	с.р./ö.m.
1	2	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7
Тема 1. / 1. Téma Зміна наукових парадигм у лінгвістиці та формування когнітивного напрямку у мовознавстві.		2	1			6		0,5				8
Тема 2. / 2. Téma Понятійно-термінологічний і методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.		1,5	1			6		0,5				8
Тема 3. / 3. téma Антрополінгвістика. Мова в аспекті її соціальної диференціації.		1,5	1			6		0,5				8
Тема 4. / 4. Téma Зміст і проблематика етнолінгвістики як мовознавчого напрямку.		1,5	1			6		0,5				8
Тема 5. / 5. téma Мовна картина світу як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення.		2	2			8		0,5				12
Тема 6. / 6. Téma Лексична система мови в поняттях і термінах структурно-семантичної парадигми в мовознавстві.		1,5	1			6		0,5				8

Тема 7. / 7. Téma Комунікативна лінгвістика як новітня галузь мовознавчої науки.		1,5	1			6					8
Тема 8. / 8. téma Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства.		1,5	1			6					8
Тема 9. / 9. téma Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту.		1,5	1			6					8
Тема 10. / 10. Téma Зміст і проблематика прикладної лінгвістики.		1,5	2			6					10
Усього годин / Összesen		16	12			62		4			86

Теми семінарських занять / A szemináriumi foglalkozások témája

№	Назва теми / A téma címe	Кількість годин / Óraszám
1	Зміна наукових парадигм у лінгвістиці та формування когнітивного напрямку у мовознавстві.	1
2	Понятійно-термінологічний і методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.	1
3	Антрополінгвістика. Мова в аспекті її соціальної диференціації-	1
4	Зміст і проблематика етнолінгвістики як мовознавчого напрямку.	1
5	Мовна картина світу як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення.	2
6	Лексична система мови в поняттях і термінах структурно-семантичної парадигми в мовознавстві.	1
7	Комунікативна лінгвістика як новітня галузь мовознавчої науки.	1
8	Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства.	1
9	Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту.	1
10	Зміст і проблематика прикладної лінгвістики.	2
	Разом	12

Теми практичних занять / A gyakorlati foglalkozások címe

№	Назва теми / A téma címe	Кількість годин / Óraszám
1	Зміна наукових парадигм у лінгвістиці та формування когнітивного напрямку у мовознавстві.	1
2	Понятійно-термінологічний і методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.	1
3	Антрополінгвістика. Мова в аспекті її соціальної диференціації.	1
4	Зміст і проблематика етнолінгвістики як мовознавчого напрямку.	1
5	Мовна картина світу як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення.	2
6	Лексична система мови в поняттях і термінах структурно-семантичної парадигми в мовознавстві.	1
7	Комунікативна лінгвістика як новітня галузь мовознавчої науки.	1
8	Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства.	1
9	Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту.	1
10	Зміст і проблематика прикладної лінгвістики.	2
	Разом	12

Самостійна робота / Önálló munka

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зміна наукових парадигм у лінгвістиці та формування когнітивного напрямку у мовознавстві.	8
2	Понятійно-термінологічний і методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.	8
3	Антрополінгвістика. Мова в аспекті її соціальної диференціації.	8
4	Зміст і проблематика етнолінгвістики як мовознавчого напрямку.	8
5	Мовна картина світу як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення.	12
6	Лексична система мови в поняттях і термінах структурно-семантичної парадигми в мовознавстві.	8
7	Комунікативна лінгвістика як новітня галузь мовознавчої науки.	8
8	Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства.	8
9	Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту.	8
10	Зміст і проблематика прикладної лінгвістики.	10
	Всього:	62

Методи навчання / Tanulási módszerek

Пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, евристичний і практичні методи навчання в таких формах: усний виклад матеріалу (актуалізація попередньо набутих знань, лекція, бесіда); використання інформаційно-

комунікаційних технологій; самостійне опрацювання мовознавчого матеріалу з елементами пошуково-дослідної роботи.

Методи контролю / Az ellenőrzés módszerei

- усні й письмові відповіді на практичних заняттях.
- виконання самостійних робіт (довіді, презентації);
- іспит.

Критерії та засоби оцінювання / Az értékelés formái és kritériumai

Семестрові завдання Félévi feladat	Бали Elérhető pontszám	Критерії оцінювання Értékelés szempontjai
Відповіді на семінарських заняттях	максимум 30 балів	Здобувач бере участь на практичних заняттях, дає вичерпні відповіді, виконує письмові завдання.
Самостійна робота	30 балів	Здобувач обирає одну із запропонованих тем, готує доповідь, доповнену презентацією, доповідає на практичних заняттях у середовищі інших здобувачів. Науково-професійний працівник запропонує здобувачам доповісти у роботі наукової конференції. Здобувач, який успішно виступить із доповіддю на науковій конференції або подасть статтю до друку у фаховий збірник категорії Б, може бути звільнений від написання підсумкової модульної контрольної роботи.
Підсумкова модульна контрольна робота	40 балів	Підсумкова контрольна робота складається із 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал.

Для здобувачів заочної форми навчання

Семестрові завдання Félévi feladat	Бали Elérhető pontszám	Критерії оцінювання Értékelés szempontjai
Самостійна робота	30 балів	
Доповідь із презентацією	10 балів	Здобувач обирає одну із запропонованих тем, готує доповідь, доповнену презентацією. Науково-професійний працівник запропонує здобувачам доповісти у роботі наукової конференції. Здобувач, який успішно виступить із доповіддю на науковій конференції або подасть статтю до друку у фаховий збірник категорії Б, може бути звільнений від усної відповіді на іспиті.
Письмова робота	10 балів	Здобувач обирає одну із запропонованих тем, опрацьовує її письмово додаючи список використаної літератури.
Рецензія на мовознавче дослідження	10 балів	Здобувач за запропонованою схемою виконує письмову рецензію на мовознавчу публікацію із запропонованого переліку. Здобувач, який подасть рецензію до друку у фаховий збірник, може бути звільнений від усної відповіді на іспиті.
Підсумкова модульна контрольна робота Онлайн контрольна робота (Гугл форма)	30 балів	Підсумкова контрольна робота складається із 30 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал.
Усний іспит	40 балів	
Усні відповіді	макс. 30-40 балів	Здобувач усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом, здатний робити самостійні висновки та узагальнення, дає повні, вичерпні відповіді.
	20-30	Здобувач загалом роботу виконав, але відповідає з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність.

	0-20	Здобувач знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; відповідає непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою.
--	------	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS / Osztályozási skála: nemzeti és ECTS (визначена Положенням про організацію освітнього процесу)

Сума балів за всі види навчальної діяльності / Tanulmányi összpontszám	Оцінка ECTS / ECTS osztályzat	Оцінка за національною шкалою / Osztályzat a nemzeti skála szerint	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики / vizsga, évfolyammunka és gyakorlat esetén	для заліку / beszámoló esetén
90–100	A	відмінно / jeles	зараховано / megfelelt
82–89	B	добре / jó	
75–81	C		
64–74	D	задовільно / elégséges	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання / elégtelen a pótvizsga lehetőségével	не зараховано з можливістю повторного складання / nem felelt meg, a pótbeszámoló lehetőségével
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни / elégtelen, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни / nem felelt meg, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével

Методичне забезпечення

Рекомендована і допоміжна література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси/A tantárgy kötelező és ajánlott irodalma

Основна література

1. Барань Є. – Газдаг В.: Словник філологічних термінів. Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II., Берегове, 2024. 108 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К: Академія, 2004. 343 с.
3. Белова А. Д. Лінгвістичні перспективи і прогнози у XXI столітті / А. Д. Белова // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. К. 2006.

№ 1. С. 27.

4. Голубовська І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій / І. О. Голубовська, І. Р. Корольов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 223 с.
5. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: В 4-х т.: [наук.-навч. вид.] Донецьк, 2012.
6. Ковалевська Т. Ю. Актуальні напрями сучасного мовознавства. Одеса, 2020. 31 с.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
8. Robins, R. H. 1999. A nyelvészet rövid története. Írta: Osiris Kiadó – Tinta Kiadó, Budapest.
9. Sebestyén Géza Nyelv és nyelvtudomány. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2020.
10. Tolcsvai Nagy Gábor és Kugler Nóra szerk. Nyelvi fogalmak kisszótára. Korona, Budapest, 2000.
11. Bárány Erzsébet, Gazdag Vilmos A másodnyelvi kölcsönszavak fonetikai adaptációja a kárpátaljai magyar és ukrán nyelvváltozatokban: 1. rész. // Magyar Nyelv 120 (2024): 203–209.
12. Bárány Erzsébet, Gazdag Vilmos A másodnyelvi kölcsönszavak fonetikai adaptációja a kárpátaljai magyar és ukrán nyelvváltozatokban: 2. rész. // Magyar Nyelv 120 (2024): 359–365.

Допоміжна література

1. Барань Є. Барань А. Лінгвоукраїністика в науковому доробку угорських мовознавців (на матеріалі праць Шандора (Олександра) Бонкала. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць / гол. ред. Є. Б. Барань. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2020. Вип. 30. 13–22.
2. Барань Є. Польська мова як посередник проникнення гунгаризмів в українську мову. // Українська полоністика. Ukraínska Polinistika. Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2020. – Вип. 18. 3–12.
3. Барань Є. З історії лінгвоукраїністики в Угорщині (мовознавча діяльність Ласлова Чопея). In: Studia Slavica Hungarica 66 (2020): 1–13.
4. Барань Є. Питання української мови в науковому доробку угорських мовознавців. // З історії людей та ідей. Монографія. Дидик-Меуш Г. (відповід. ред.) Наукове товариство імені Шевченка; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. 717–736.

Інформаційні ресурси

<http://litopys.org.ua/ukmova/um.htm>